

اداره مرکزی :

آق‌قره ده ، استانبول جاده‌سندھ آق‌قره
معارف امینلک یانده کی دائره

استانبول بوروسی :

استانبولده ، آق‌قره جاده‌سندھ ۸۷ نومروده
دائره مخصوصه

حیات

مبارک‌امامیانہ ... دیارہ راقا ہرور حیات قاتلم

نفسی ہر ہرورہ ۱۵ غرورہ

سنہ لکی پوسنہ ایله ۷،۵ لیرا ،
(اجنہ ملکتر ایچین ۷،۵ دولار)

اوتہ واعلان ایشلری ایچین استانبول بوروسنہ
مراجعت ایدیلیر

یازی ایشلرک مرجعی آق‌قره مرکزدر

صافی : ۶۱

آق‌قره ، ۲۶ کانون ثانی ، ۱۹۲۸

۳ نجی جلد

صاحبه :

فکرده عدم مرکزیت

بوکونکی مدنیت برشهرمدنیتدر . علمه ، کوزہل
صنعتلرہ عائد بوتون فعالیتلر بووک شہرلرہ طویلا نیور .
تارلای ، زراعت حیاتی خلقک یاواش یاواش ترک
ایتمک آرزوسنی دویماسی سبب دکلدر . عسکرہ
کیدن ده لیقانی بووک بر شہرده کی قیشلده بر ایکی
سنہ کچیردکن صوکرآ ترخیص ایدیلنجه چوق دفعه
کوی یاوان بولمعه باشلاور . بوک سبیلرندن بری ده
عصرلردن بری بدیی ، فکری فعالیتک کویلری ترک
ایدہ رک شہرلرہ برلشمش وبوسایہ ده شہرلرک کویدن ،
کویلرہ نسبتله قات قات فضلہ جاذبه قازانمش
اولماسیدر .

بوکونکی مدنیتک بو محذورینہ قارشلی هانکی
چارہ لر بولنہ بیلیر ؟ بومثلہ بی بوراده تدقیق ایدہ جک
دکلم . احتمال تلسز تلفون کی اختراعلرک آرماسی ،
وسائط نقلیہ نک برقات دها تکمیلی الخ .. سایہ سندھ
کویلونک شہر حیانتندن استفادہ ایلمه سی امکانی
ایلریدہ دها قولایقلہ تأمین ایدیلہ جکدر . هر حالده ،
شیمیدیلک اورتاده بر درد موجوددر . بو درد
عمومیتله بوتون متندن مملکتلرده وارددر . فقط
بعضیلرندہ بوسوتون حاد بر شکل آلیور ، اولنلرده
فکری ، بدیی حیانتک بعضی شہرلرده دکل ، بلکه
برتک شہرده ، پای تختده طویلانندی کورولویور .
فرانسه بوک پارلاق بر مثالدر . اوراده سیاسی
مرکزیت یانده برده فکری مرکزیت مشاهدہ
ایدیورز . زیرا پارس بوتون صنعتکارلری ، ادیبلری ،
طانمش فیلسوفلری الخ .. طویلامشدر . حتی هرکس
بیلیرک طانمش اولمق ایچون پارسده اوطورمق لازمدر .
فرانسه آقاده میسنہ قبول اولونمق ایچون اقامتکاهی
پارسده اولمق شرطدر . بووک تیاریورلر ، بووک
مطبوعات پارسده ، بووک صنایع نفیسہ مشہرلری
پارسده ، یکانہ اهمیتلی دارالفنون پارسده در .
ایشیتدیکمه نظراً فرانسلر سترازبورغ دارالفنونہ
بردرلو آلمانلر زمانندہ کی رونق ویرمکه موفق
اولاماشلر . چونکہ اولنلرده کی مرکزیت روحی بوکا
آز چوق مانعدر .

آلمانایہ کچرسہ ک بوسوتون باشقه بر منظرہ
قارشیسندہ بر . اوراده « حیثیتی بیلن » هر شہرک
بومی غزنہ سی ، مجموعه سی وار . برلیندن باشقه

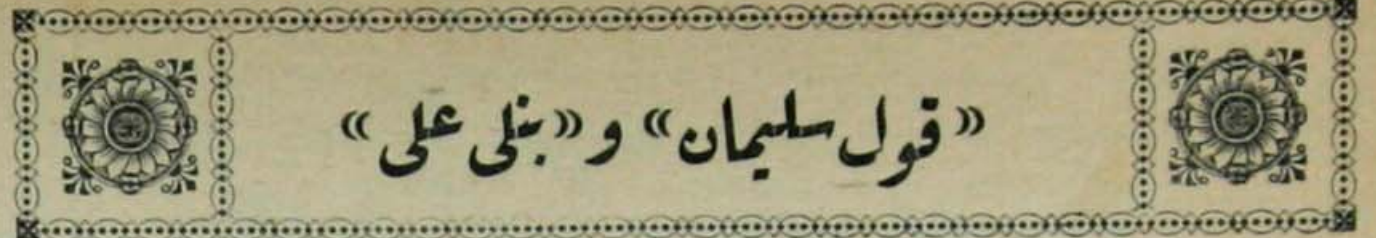
آرتق بوتون معماری فعالیتی استانبولده در ، بووک
غزنہ لر استانبولک غزنہ لیدر ، بووک مکتبلر استانبولده
آجیلیر ، خالد ضیا ازمیردن استانبولہ کلیر ، توفیق
فکرت احتمال استانبولدن هیچ دیشاری چیقمامشدر [۱]
جمهوریت دورندہ بو حال دوام ایلمه جکمی ؟
استانبولک بر فکر وصنعت مرکزی اولمقن فارغ
اولماسی ایچون هیچ بر سبب یوقدر ، بالعکس ،
بووک شہر ، سیاسی اهمیت اعتباریلہ غایب ایلمه دیکنی
اقتصادی و فکری ساحده قازانمالدرک ضرردن
قورولسون . فقط استانبولک یکانہ فکر و صنعت
مرکزی اولارق قالماسی ایچون ده هیچ بر سبب
یوقدر . برکرہ دولک یکی پای تختی اولان آق‌قره
بالطبع استانبول درجه سندھ بر فکر حیانتہ مالک
اولمق ادعاسندہ بولونور . آق‌قره ده تشکل ایتمک
باشلایان موزہ لر ، زمان زمان آجیلاجقندن بحث
ایدلمکده اولان دارالفنون ، هنوز استانبولده ده
بولونمایان فقط آق‌قره ده دها چاپوق یایلماسی امید
ایدیلہ بیلن منتظم بر تیاریو بناسی مملکتزده علم
وصنعت فعالیتلرینک ثقلت مرکزی دیکشدرہ جک
فائده لی آدیملر تشکیل ایدہ بیلیر .

سادہ استانبول ایلمه آق‌قره بی نظر دقتہ
آلمق ده الویرمز . بن ازمیری عینی اهمیت درجه سندھ
کورویورم . صریلر اسکوبده بردارالفنون طاسلاقی
قوردیلر . یونانیلر ازمیری آلدقن صوکرابر دارالفنون
بناسنی جان یاپدیلر . یونانیلرک ازمیرده زورلہ یاشاناجقلری
بردارالفنونی بز طبیعی برطرزده یاشانامازمی بز؟ احتمال
بوفکریمہ کولر بولوناجقدر . چونکہ اولنلر دارالفنون
دینجه در حال سوربونی یاخود اوقسوردی دوشو .
نمکده درلر . حالبوکہ متواضع بر جرجیوہ مالک
اولان ، مثلاً ایکی فاکولتہ دن عبارت اولان دارالفنونلرده
وارددر . مثلاً اسکوب دارالفنونندہ بردانہ فلسفہ
معلمی وارددر ! حتی بویلہ بر مؤسسہ نک اسمک
دارالفنون اولماسنی بیلہ مطلقاً لزوملی عد ایلمه یورم .
زیرا مؤسسہ نک فائده سی اسمندہ دکل کندیسندہ در .
استانبول دارالفنونی ، شیمیدیکی حالندن اون دفعه
[۱] توفیق فکرتک شخصیتی تعین ایچون
فوق العادہ مهم اولان بو نقطہ نک تدقیقی ادبیات
مؤرخلردن بکلہ یورز .

مونیخ ، دره سدن کی شہرلرده بووک صنعت
مرکز لیدر . فرانسه ده اولدینی کی آلمانایہ ده
متعدد دارالفنونلر وار . لکن هر بری کندینہ مخصوص
براهیتہ مالکدر . بوندن ماعدا شیمیدیلک آلمانیا
خارجندہ اولان ویانہ نک علم وصنعت مرکزی اولارق
کندینہ خاص برشعشہ سی وار . دیمک کہ آلمانایہ ده
فکری برعدم مرکزیت مشاهدہ ایتمکده بر .

سیاسی عدم مرکزیت ایچون نه دیتیرہ دینیسون
فکری عدم مرکزیتک رجحانی آشکاردر . فی الواقع
میلونلرجه نفوسی اولان بر مملکتک یاریم ویا بر
میلونلوق نفوسی اولان برتک شہرندہ بوتون فکر
وصنعت جریانلرینک طویلاناسندن دها غیر طبیعی
بر حال اولابیلیرمی ؟ اگر مادی غدارلہ معنوی
غدارلری مقایسہ ایتمک جائزہ دینہ بیلیرک فکری
مرکزیتہ تابع اولان مملکتلرده صانتک بر نقطہ ده
حدودسبز بر بوللوق و دیگر طرفلرده درجه درجه
قیطلق حکم سورمکده کییدر . واقعا مدنیت تطاہر
لرینک بر شہر برینہ اون شہرده کورولہ سی ایلمک
اولجہ قید ایلمه دیکم بووک محذورہ (شہر وکوی
حیاتی ضدینتہ) چارہ بولونمش دکلدر . فقط هیچ
اولمازہ دیگر بر محذور (شہری و طیشارلقی ضدینی)
اورتاده یوقدر . بوندن ماعدا علم و صنعت مملکتک
هر طرفده سربیلوب بو بودیکی نسبتده خلقک اکثریتک
اوندن استفادہ ایتمه سی قولایلاشیر . عالملرو صنعتکارلر
مملکتک هر طرفده داغیلدینی نسبتده تحسین وتفکر
موضوعلری آرتار ، فکر حیاتی زنکیلہ شیر .

برعصر اولنہ قدر تورک حیانتہ باقارسه قسماً
فکری عدم مرکزیتک جاری اولدیفنی کورویورز .
استانبول درجه سندھ مهم مدرسه لری ، علم مرکز لری
حاوی شہرلر وار : قاهرہ ، شام ، بغداد الخ ..
تا بوسنہ و هر سکہ ، مصرہ و قافقاسیہ قدر ، سادہ جہ
علم تحصیل مقصدیلہ دولاشان علما وار . فقط صوک
عصر طرفندہ ، اسبابی ایضاح ایلمه کی مؤرخلرہ
بر اقدیم برتحول نتیجہ سندھ ، یاواش یاواش ، استانبول
یکانہ علم وصنعت مرکزی اولویور . احتمال بوتحولک
اک مهم سببی یکی علم وصنایعک ، یعنی آوروپادن کلن
فکری حیانتک دولت قابوسندن ، « درسعادت » دن
مملکتہ کیرمکه مجبور اولماسندن عبارتدر . هر حالده

ادبیات تاریخی

— هجری اونی برنجی عصر ساز شاعران —

ساز شاعران مزه عام نوطر

مختلف ساز شاعران مزه یاشادقلری زمانی، ولو تقریبی بر صورتده، تعیین ایتمهك نه قدرمشكل اولدینی معلومدر. تورك شعرینك بوزنكین و «اوریزینال» نوعنك استقباله تاریخی یازمق ایسته یئرله بر یاردم اولمق اوزره، بو خصوصده کی نوطر مزی، بونون نقصانه رغما بیدری نشر ایدیورز. «کوهی، غازی عاشق حسن، قایقچی مصطفی، اوکوزده، قبا صقال محمد، قرهجه اوغلان» حقنده میدان قویدیمز نوطره علاوه، بو مقاله مزدهده اونی برنجی عصره منسوب ایکی ساز شاعری حقنده بولایلدی کمز معلوماتی عرض ایده جکزه اونی برنجی عصره منسوب اولان بوشاعرلردن بری «قول سلیمان» در. بونك «توتون دستانی» نامیله سوله دیکی بر منظومه، توتونك هنوز نغمه باشلادینی زمانله و بناء علیه هر حالده هجری اونی برنجی عصره عائد اولایلدر. بلکهده «دردنجی مراد» ك توتون ایچنلر علیهنده شدتله تعقیبانه بولوندینی صیرلرده یازیلش اولایلیر. اکثریتله اوردویه منسوب اولان ساز شاعرلرینك، چوق دفعه، حکومت مرکزیه نك افعالی واجرا آتی تصویب و ترویج ایده ر طرزده پروپاگاندا اثرلری وجوده کتیر دکترینی و شبهه سزبو خصوصده علاقه دارلر طرفندن تشویق اولوندقلری ده بیلپورز. «توتون» مسئله سی حقنده «کاتب چلی» ك «میزان الحق» نده و او دوره عائد سائر بر طاقم منبعلرده ویریلن ایضاحاتی بوراده تکرار ایتمه رك، ساده جه «قول سلیمان» ك - یاشادینی زمانی تعیینه خادم اولان - منظومه سی نقل ایدم :

آخر وقت اولدینی بوندن بلیدر
بر لحظه توتون سز اولاماز اولدق
آدم اوغلانلری هب بر حالیدر
قنغیمز ایدر بیله مز اولدق
بریشیل یابراقدر برلرده بتر
باشقا باز رکائی وار آلور ساتار

دها مکمل اولسه بیله، بونون تورکیه نك محلی احتیاجلرینه تماماً توافق ایده جک صورتده تشکیلات یایمغه موفق اولاماز. بو حقیقتی کندی مملکتلری ایچون بک اعلا تقدیر ایلهمکه موفق اولان فرانسزلر پای تخت خارجنده کی دارالفنونلرینك هر برنده محلی احوال و شرائطه مطابق تدقیقات ایچون کرسیلر وجوده کتیر مشلردر. بو سایه ده درکه جوغرافیا بدقیقلری، تاریخی تدقیقلر لایق وجهله ایلرله مکده در. مملکت مزده هینی وضعیتده در. یعنی بزدهده فکری عدم مرکزیت ساده مستهلکار نقطه نظرندن دکل (یعنی علمک و صنایع نفیسه نك ترقی سندن استفاده ایده جک خاق نقطه نظریدن دکل) بلکه مستحصللر نقطه نظرندن (یعنی علمی محصوللری اورتایه قویاجق

قازاندیمز آنجق توتونه بتر
اومزه ات اکلک آلاماز اولدق

چوق اوطور سهق دیزلر مز آغیر
صبح صباح کوزلر مز یاشار
بوغاز مز بخاری به دوندر
آغز مز دادینی بولاماز اولدق

یا لاهی سن آجور بولمز
قیامتده نیجه اولور حالز
قهوه دن توتوندن دکزلر مز
بش وقت نمازی قیلا مز اولدق

قول سلیمان بونی بویله سوبلیدی
ایندی عشقک دریاسنی بویلادی
قهوه توتون بزی هلاک ایلدی
طوتولدی کوکمز بیله مز اولدق

اونی برنجی عصره منسوب اولان دیگر بر ساز شاعری ده، «بنی علی» اسمنده غرب اوجاقلرینه منسوب بر جزایر تورك شاعریدر. «بنی علی»، ۱۰۷۵ ده فرانسزلرک جزایره بحرآ واقع اولان و مغلوباً فرار لریله نتیجه له ن بر هجوملرینی، عروض ایلله یازدینی بر منظومه ایلله تصویر اتمش اولدیغندن، بوضو رتله، زمانی تقریبی بر صورتده اولسون آکلا به بیلپورز. هر حالده «بنی علی» (۱۰۵۰ - ۱۱۰۰) سنه لری آراسنده «جزایر» ده یاشایار یکچیری عاشقلرندن بریدر. عاشق عمرلر، کوهیلر کبی، بالکز هجا ایلله دکل عروض ایلله یازان بو ساز شاعرینك المزده برایکی «ده پیش» ی واردر که، «جزایر» قهرمانلرینك مدحنه و اوجاغنك عثمانلی امپراطور لغنه مربوطیتنه عائددر :

عالم ایچون (لازمدر. صوک زمانلرده چیقان بعض اثرلر، مثلاً ضیاء الدین فخری بکک ارضروم شاعرلرینه عائد تدقیقلری، قونی و آطنه ده بولنان غیرتلی کنج لرك طوبلا دقلری مشاهدات الخ.. آناطولیده اوبك اوبك قورولا جق علم اوجاقلرینك فائده لی محصوللر و بره بیله جکنه بزی قوتله اقناع ایدیور. احتمال «فکر حیاتنده کی دورغو نلق» دن متادیا شکایت ایدیلکده اولدینی شو سنه لرده یکی فکر وصنت مرکز لری تشکیله قاقیشمق بر آرز عجله بر حرکت اولور. فقط، هر حالده، فکری فعالیت و تشکیلات پروگرامز، بوکون اولسون، یارین اولسون، عدم مرکزیت عمده سندن ملهم اولایلدر.

محمد عزت

بادشاهم جزایرک
زاویه سیدرم رسولک
کرچک ارلر اوتاغیدر

جوشاردریا اسر بادی
سداسلامدر برآدی
قیلیج ایلله آراریادی
آق دکزک بوجاغیدر

الله اولسون قبل و قالک
جزایر بدی قراک
لطیفی جوقدر بی زوالک
دائم باشی ناچاغیدر

جزایرک قهرمانی
سورلر آل عثمانی
کافره و بر مز آمانی
حاجی بکتاش قاچاغیدر

مکانیدر کرچک ارک
«بنی علی» شهیدلرک
حق بولنه ورر سرین
باغ حنت دوراغیدر

عادتاً جزایر اوجاغنه منسوب قهرمانلرک بر نوع ملی تورکوسی ماهیتنده، نغمه لرینك آق دکز دالمالری اوزرنده سنه لرجه چالغاندینی محقق اولان بو بیسط، تکلف سز «ده پیش»، ماجرا پیشنده قولومی استحقار ایدهن و حقیقه «بدی قراک باشی ناچاغی» اولان بو آدم لرك روحنی کوستر بر ماهیتنده در. کرک بو «ده پیش» کرک ینه عین شاعره عائد بولونان شو ایکنجی «ده پیش»، بونون صفوتی و طبعیلکیله برابر، شاعرک آرزوق «فلاسیق لسان و ادبیات» تأثیری آلتنده قالمش اولدیغنی ده بزه آکلا تور. مع مافیه، بونون یکچیری ساز شاعرلرنده، بوتأثیرک انکار ایدیلهمیه جک قدر قوتلی اولدیغنی ده تکرار ایدم :

جزایر حق تعالامک
قیل دعا کی بادشاهم
یانار نوری جراغیدر
صاعه منزل ابراغیدر

سر آلور سردکشورز
سبیل الله دوکشورز
دوکه دوکه یکیشورز
شهید غازی قراغیدر

باقایز باش ایلله جانه
دیرک دیرک آسمانه
غرق اولوب باتارزقانه
چیقان یزید فراغیدر

مولادرالوب و پردیرن
سرکشانه سراکدیرن
آهی کوکلره ایردیرن
کرچک ارلر براغیدر

زاویه دمیش رسول الله
بنی علینک بمحمد الله
کلن کلسون سبیل الله
کنج وحدت دوراغیدر

«جزایر» عائد خاطرلر، آناطولی و روم ایلی تورکلری آراسنده عصرلرجه یاشامش، بالخاصه جزایر اوجاغنه دائمیکلر ویرهن «ازمیر» ساحلرنده جزایره عائد تورکولر صوک زمانلره قدر اوتولماشدر. «بروفسور گیزه» نك ۱۹۰۷ ده نشر ایتدیکی آناطولی تورکولری آراسنده، ایکی دانه ده جزایر تورکوسی واردر. جزایر اوجاقلرنده شمالی آفریقایی اسلاملر طرفندن فتحنه دثر تورکجه منقبوی جنک حکایه لرینك اوقوندیغنی، خصوصی کتبخانه مزده وجود (۱۰۰۱) ده «تلسان» ده استنساخ ایدیلش بوجنس بر حکایه مجموعه سنک موجودیتله بیلپورز که، بزم فکر مزه کوره، بو جنس اثرلرک ایلک نمونه لری داها مملوکلر زماننده مصرده وجوده کلش اوله لیدر.

(م. کیدینفس) ك اجتماعياتى، رقى ناصلى تافى ايدىيور؟

بوكونكى آمريكا اجتماعياتچىلرىنىڭ كى باشلىرى آراسىندە بولغان (م. كىدینفس) ، اجتماعياتى باشلاڭكى « برنوع بشر شعورىنىڭ موجودىتى » نى برنيسپ اولارق وضع ايدەر. اونی بوتلىق يە برطرفدن اجتماعيات تاريخىنىڭ مطالعةسى، دىكر طرفدن (سپ-نەر) و (نارد) . قارشى ياپدىنى تقيدلر سوق ايتىدەر . اجتماعيات تاريخى جيعتىڭ بر آفاقى يىنى شىئى (خارجى) برده نفسى (درونى) نقطه نظرلردن مطالعة ايدىلش اولدىغى كوسترييور . برنجى نقطه نظر كى علمدارى اولارق « جيعتى برعضوبت كى مشكل و متكامل » كوسترن (سپ-نەر) ، ايكنجى نقطه نظر كى علمدارى اولارق ده (آرسطو ، مونته سكيو ، غروچيوس ، هوبس ، هيوم ، بنتام و الخ) ذكر ايدىلگدن سوكر جيعتى ارادى تحوللر، عملى اصلاحلر ماسعد اولارق تصور ايدىن (او كوست قونت) ، (Le. F. Ward) ، (Lilienfield) ، (A. Gehäffle) ، (Green) و (فويه) لرك كلىدىكى علاوه ايدىلر .

(م. كىدینفس) ، بوايكى نقطه نظرلردن هيچ برينه اشتراك ايتمز . چونكه برنجى نقطه نظر ده جيعتىڭ فردى شعورلردن مستقل بر حادى كى تلقى اولوغاماسى قصورلى بولور ، ايكنجى نقطه نظر ده اجتماعى انسانى حر كته كىترىن عامللى اطرافنده طوبلايه جىق عمومى و مركزى بر برنيسپدن محروم كورور . (نارد) و (دورقاي) لرك بو عمومى برنيسپى «تقليد» و «اجتماعى اجبار» ده بولدىلرغى بىلمز دكلدر . فقط نه تقليد ، نه ده اجبار لرك اصل اجتماعى حادى كى افاده ايتمه دىكى ادعا ايدەر . بونك ايچون اجتماعى حادى كى هم شىئى ، هم ده نفسىلك ماھيتلرغى جامع اولاجق برنيسپلر كشف ايتك لازمدر .

جيعت ، عضوى و روحى اولقى اوزره ايكي شائيتى جامعدر . جيعتىڭ عضوى شائيتى حياتياتك تكامل نظريه سته تابعدر . بوراده حاكم اولان فيزيك معينت اولوب نه بولوز حالندن باشلايه رقى تكامله تابع و برماوزنه قدرت حادى كى سيدر . شو قادار واركه اجتماعى

شائيت بو برنيسپله اكتفا ايدىمىز . بونك ياننده دها مهم اولان پسيقولوژيك يا خود نفسى برنيسپ دها لازمدر . «مقاوله اجتماعيه» ، «اشلاف» نظريه لرى اجتماعى شائيتى احاطه ايتك ايچون نه قادار دارسه ، «تقليد» و «اجتماعى اجبار» نظريه لرى ده اونىستده بولدرلر . اجتماعى شائيتك افرادىنى جامع واغيارىنى مانع اولاجق كى عمومى برنيسپ «نوع شعورى» در . جيعتىڭ كى اصلى و اساسى واقعه سى بو شعوردر . بونى تعريف ايتك ايچون : «عضوى برسه نياق» بر مشابھت ادراكى ، نوعك بر اعضاسى كى طائىنىق محبت و آرزوسى ، شعورلى و متأمل بر سه نپايتدن مركب لطيف بر شعور حالى دىك لازمدر . چونكه اجتماعى تسميه ايتدىكمز بوتون حادى لر آنجق بو پرده نسيپله تعين ايدىلدىكى كى اجتماعى اولمايان هيچ بر حادى كى ده بو پرده نسيك شمول دائره سته كىرمىز .

نظام و نوع شعورى ندن عبارت اولان بوايكى برنيسپ ؛ برى خارجى قوتلر ، دىكرى درونى سائقلر اولقى اوزره ايكي عالى قوتنه تقابل ايدەر . اجتماعياتك موضوعى ، تكامل ايله نوع شعورىنىڭ تصادم و عكس العمللردن مركب نامتناهى حر كتلر شېكسيدر . يالگىز بونوع شعورى فردلردن مستقل اولارق موجود دكلدر . باشقه بر تعبىرله نوع شعورى فردى شعورلردن خارج اولمايوب بالعكس اونلر طرفندن ادراك اولوغىدەر . فضله اولارق (م. كىدینفس) ك قوللاندىنى شعور تعبىرىنى دار برمعناده آلمايوب بونده عقل و قوتلردن كى مظلم حسلره وحتى غير شعوره قادار بر جوق پسيقولوژيك حاللردا داخل اولدىغى بىلمك لازمدر . جيعتىڭ تابع اولدىنى قانونلرك فيزيك قانونلرى كى قىطى اولمايوب احتىالى اولدىغى ادعا ايدىن بو آمريكالى اجتماعياتچى يە كوره جيعتيلر ايكي استقامتمده فعالدرلر . استقامتلردن برنده جيعت ، كندىسى ايچون ؛ ايكنجىستنده ده كندى اوزرمره فعال و مؤثر اولور ؛ يعنى برطرفدن ثروت و قدرتى آرتدىرمرق

شايندر . مع مافيه بزم «بئلى على» ، بوذ كرايتدىكمز شاعرلردن دها ماقمدر . كى ذلك موسيو «دونى» كى ائرنده اسمى كچمه بن «مغربلى اوغلو» ، «قاراجىزه» كى جزاير اوجاغنه منسوب بر طاقم ساز شاعرلر كى دها اثرلرى المزده موجوددر . موسيو «دونى» كى ذكر ايتدىكى شاعرلردن «سفرلى اوغلو» و «نقدى» ، بجرى اون ايكنجى عصر كى صوكرنده جزايرده ياشاين ساز شاعرلردن در . «نقدى» دن آبرى بر مقاله مزده بحث ايدى جىكز جهنله ، بوراده دها فضله ايضاحاته كىرشميورم .

كوه بىلى زاده محمد فراد

استانبول دارالفنوننده «تورك ادبى تارىخى» مدرسى

ايچون مشترك منفعتلى ايشلره تشبث ايدەر ؛ دىكر طرفدن برلكنى آرتدىرمرق وسجيه سنى تعين ايتدىرمرق ايچون كندى اوزرنده مؤثر اولور .

بوتائىرلرده عجب بر رقى وارميدر ؟ (م. كىدینفس) . كوره رقى ، جيعتىڭ انى تسميه ايدىلن بر طاقم غايه لره دوغرو بر تكاملى اولدىغدن اجتماعى جهدلره بوماھيتده بر غايه و بره بىلمك ايچون بهمه حال قيمت حكملرى ايجاب ايدەر . قيمت حكملرى ايسه فرددن زياته شخصيتك اكتساب ايدىلر جى كى برشى اولقى حسيپله ترقىك درجه سى جيعتمده كى فردلرك شخصيتده ايلريله ملريله متناسب اولقى لازمدر .

اسكى يونانيلرده انسان جيعتىڭ محصولى ايدى . (۱۶) نجى عصر كى ره فورماسندن اعتباراً يىشئن اجتماعى نظريه جيلر ايسه بالعكس جيعتى فردى تابع قىلمق تمايلنده بولوندىلر . (م. كىدینفس) كى نظرلنده بوتائىللك ايكنسى ده اصابتىزدى . چونكه فردى جيعتدن ، جيعتى فرددن آيىرمرق امكانسىز بر تجربه ايدى . حقيقت حالده بر بزندن آبرى ويا بر برلر كى ضدينه دكل بر برلرله قابل ايضاحدرلر . واقعا انسانك تشكىلنده طبىعى اصطفا و اجتماعى اجبارك پك بويوك بر حصه سى اولقله برابرساده جه مطاوع و منفعل اولمايان بو مخلوقك هر درلو وقوعاته كوكس و برهن جهد و فعاليتلر كى حصه سى ده آزدكلدر . طبيعته اولدىنى قادار جيعتمده انطباق ايتك ضرورتى بو مخلوق كندىنه برز كا وسجيه ياغنه مجبور ايتدىكندن بوذ كا وسجيه اونك كى قيمتى بر ماملكى اولشدرلر . بو اعتبارله اصل غايه نه فرد ، نه ده جيعت اولوب بونلرك هر ايكنسى ده مشترك منفعتنه متوجه برز كا ايله مشترك قيمتلره مشتاق بر سجيى كى اكتسايدر . كرك جيعت و كرك فرد بو شخصيته وصول ايچون برز واسطه دن عبارتدرلر . جيعتك بىذاته بر غايه اولماسى قضيه سى عبثدر . جيعت ، بر غايه دكل ، بر لزوم و ضرورتدر . وظيفه سى فردك شخصيتى انكشاف ايتدىرمركه بر واسطه اولماسيدر و فى الواقع بو واسطه عرض ايدىلن شخصيته بوتون وسعتيله قاووشدىر حقه كى و ضرورتى بر واسطه در . فقط بو واسطه ايله تشكىل ايدىن شخصيتلرك ده جيعتمه متقابل تاثيرلرى واردر . اجتماعى حيات ايشته بو متقابل تاثير و انطباقلرله دركه دها مضل و دها ايجبه بر اعضوه دوغرو كيدەر .

رقى حد ذاتنده قدرتك ساقلى بر طور كى عالى بر طورده تحوللردن باشقه برشى دكلدر ؛ دىكر بر تعبىرله رقى ، دها بىسط ، دها ابتدائى بر طور كى دها مضل ، دها متعضو بر طور كى كچمه سيدر . قدرتك بو واسع حر كتدن بشر شخصيتى ده خارج دكلدر ؛ اوده عىنى استقامتمده تحاول ايدەر . بو تحاولك كى بويوك عاملى جيعتدر .

جزاير اوجاقلرنده ، ساثر سرحدلرده اولدىنى كى ، تورك ساز شاعرلر كى بويوك بر فعاليت كوستر . دكلرى ، موسيو «ژان دونى» كى «اون سكرنجى عصر صوكرنده تورك بىكچىلر كى توركولرى» عنوانى مهم تدقيقامه سى سايه سنده پك كوزل آكلاشيلمشدر . [«رونه باسه» نامنه نشر ايدىلن مقاله لر مجموعه سنده ، ۱۴۳ صحيفه ، پارس ، طابع : ارنست لورو] . «سفرلى اوغلو» ، شريف ، ابراهيم ، نورى ، نقدى» كى بر طاقم جزاير تورك ساز شاعرلر كى مختلف منظومه لرىنى احتوا ايدىن بواثر ، يالگىز لسان وادىيات اعتباريله دكل ، جزاير تاريخنه عائد احتوا ايتدىكى بر جوق بىكى تفصيلات و وثيقه لر اعتباريله ده ، بالخاصه نظردقتى جيله